

ՏԱՍՆՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

# ՄԵՍԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարեկանը 6 րուբլ:  
Առանձին համարները 5 կոպէկով:  
Թիֆլիսում գրվում են միմյանի խմբագրատան մէջ:  
Պատրաստագրողը գիտում են ուղղակի  
Тифлисе, Редакция «Меск»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ  
(Բացի կիրակի և տօն օրերէն):  
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:  
Յայտարարութիւնների համար վճարում են  
խաւքանչիւր քառն 2 կոպէկ:

## ԲՈՂԱՆԿԱՌՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ներքին լուրեր: ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Թիւրքիա: Երկրորդ: Ֆրանսիա: Նամակ Թիւրքիայից: ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ: ՀԵՌԱՊԻՐՆԵՐ: ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Հողատիրութիւնը Եւրոպայում և մեր երկրի հայաբնակ մասում:

## ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

### ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեզ գրում են ՄԵՐՂԱՐԱՐԼԻՍԻՅ: «Պ. Փիլ-րոստանց բացանկով երկար և ուղղակի փողոց-ներ, հիմա էլ հարկաւոր տեղերում կանգնեցրել է տուէր լապտերների սիւներ, որոնց վրաներին գիշերը վառվում են լապտերներ և լուսավորում փողոցները: Եթէ փիլրոստանցի պէս գործունեայ մարդ երկար մնայ այստեղ, դեռ շատ բարեկարգութիւններ կը տեսնենք»:

Նոյն տեղից մեզ գրում են և հետեւելը: «Ամբողջ մարտ ամսին այնպիսի կատաղի և սարսափելի ցրտեր էր անում մեզ մօտ, այնպիսի սառն քամի էր փչում, որիցով անդադար ձիւն դալիս ու փոթորիկ անում, որ ձմեռվայ ամենակատաղի ժամանակն անգամ այս տեսակ եղանակներ չէ տեսնաք: Այս րօպէիս ամբողջ փամբակը կէս ար-չին բարձրութիւն ձիւնով է ծածկված, չը նայելով որ երկրագործները մարտի սկզբում արդէն ցանել էին արտերը»:

Զնորհալուծեալ մտայնորդ Բէյլի հեղինակը ուսուցիչ Բէյլի «Անդրկովկասեան իրական ինստիտուտի, գիւնարական դիմա-սկան և ինքնակրթի դպրոցի մէջ տիրող կարճա-տեսութիւնը» վերնագրով (Близорукость въ За-кавказ. дѣвич. институтѣ военн. Гимназ. и юнкерск. училищѣ—Д-ра М. Рейха): ԲԵՐԻՂ

## ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՖԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀՈՂԱՏԻՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՐՈՊԱ-ՅՈՒՄ ՄԵՐ ԵՐԿՐԻ ՀԱՅԱՐԵՆԿԱ ՄԱՍՈՒՄ ԵՒ ՄԵՐ ԳԻՒՂԱՅՈՒ ԱՅԺՄԵԱՆ ՏԵՏԵՍԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ:

Մի համեստ ուսուցիչ տաճկական Հա-յաստանի և Երկու քաջ և հաւատարմի հոգիներն են, որոնք այս պատերազմին և Խրիմեան և Կիսկի օգոստիս:

Das Alte stürzt, es ändert sich die Zeit, und neues Leben blüht aus den Ruinen (Հինը քանդվում է, ժամանակը փոխվում է, և աւերակների միջից նոր կեանք է ծաղկում) Schiller (Wilhelm Tell):

I. Հողատիրութեան հարցի դրութիւնը: II. Ֆե-րմանական հողատիրութիւնը Արեւմտեան Եւրոպա-յում: III. Ռուսաստանում: IV. Մեր մուշեթի ծագումը և վերջը: V. Մուշեթի իրաւաբանական բնութիւնը: VI. Երկրի նշանակութիւնը գիւղա-ցու համար և ֆեոդալական հողատիրութեան հե-տեանքը: VII. Մեր գիւղացու այժմեան տնտեսա-կան դրութիւնը և նրան օգնելու միջոցները: VIII. Հին Հայաստանի հողատիրութեան մասին լուսնու պատճառը:

I. Չէ կարելի լռել, կը «Մշակը» գրադված է մեր տնտեսական ամենալուստի և ամենահետա-քրքիր հարցերից մէկով: Խօսքս կալուածական խնդրի մասին է, որի այս կամ այն տեսակ վճե-լուց կախված է մեր գիւղացու բոլոր տնտեսա-կան կեանքը և բարքորութիւնը: Խօսել հարկաւոր է. բայց ինչպէս: Այնպէս ինչպէս անցեալ տարի

Բէյլի հետազոտութիւնները շատ հետաքրքիր և տեսանելի են. նա իր ճիշտ հետազոտութիւններով հասել է այն եզրակացութեան, թէ մեր Թիֆլիսի բոլոր դպրոցներից կարճատեսութիւնը ամենից շատ զարգացած է իրական ինստիտուտի աշ-կերտութիւնների մէջ, մասնաւոր հայուհիների մէջ: Հեղինակը վերաբերում է աչքերի այդ տկարու-թիւնը փակված դպրոցի մէջ տիրող թէ ցերեկայ և թէ մասնաւոր գիշերվայ պակասաւոր լուսաւո-րութեան եղանակին: Հեղինակը առաջարկում է իր բրօշիւրի մէջ գիշերային լուսավորութեան ամենալաւ մեթոդներ: Գիրքը տպված է Թիֆլի-սում, ֆիթօնի տպարանում (Тифогр. Ив. Пи-тоева, Тифлисе, Эрв. Плом. № 3):

ՆՈՐ-ԲԱՅԱՐԱՆՏԻՅ մեզ գրում են: «Անկարելի է չհորհակալ չը լինել մեր այժմեան պրոստով պ. Տէր-Իսահակեանի արթուն վերահսկողութեանը և եռանդոտ գործունեութեանը: Այն ժամանակից որ պարտն պրոստով է նշանակվել, այստեղ տի-րում է հանդարտութիւն և ապահովութիւն: Քա-ղաքիս արտաքին բարեկարգութեանը և մարդու-թեանը բնակիչներս նոյնպէս պարտական ենք պ. Իսահակեանին: Այժմ քաղաքիս բազմաւ ի կար-գադրված է. առաջվայ ժամանակները դժուար էր ճարել թէ միս և թէ այլ ուտելիքները բազա-րում, իսկ այժմ այդ միջոցները հեշտութեամբ են ճարվում մեզ մօտ»:

Նոր-Բայազետից մարտի 29-ից մեզ գրում են: «Մեզանում օրերը վատացել են, ցրտերը սասա-կացել են, երկինքը միշտ ամպամած է, երկրը սպիտակ սաւանով ծածկված: Սառած լճակը նոյն դրութեան մէջ է, ինչպէս եղել է յունվար ամ-սում: Հաստ սառուցք դեռ չը հալվել և ամբողջ լճակի արդիւնաբերութիւնից, գիւղացուների և իշ-խան ձկնորը շատ և շատ հազադիւտ են և գրե-թէ չեն էլ ձեռք բերվում»:

Վաղը, չորեքշաբթի օր, ապրիլի 7-ին, ի նպատ-տի իսկ փաշայեան-Տէր-Գրիգորեանի հայ դերասանա-

արդէն սկսեցին՝ Семенов-ի դրքի բովանդակու-թիւնը դուրս գրել և կամ նկարագրել ուսուց-կալուածական հարցի վճիռը.— թէ հարկաւոր է ուրիշ տեսակ վերաբերվել այս ծանրակշիռ հարցին: Համեմատական մեթոդը մեծ նշանակու-թիւն ունի, որովհետեւ այդ կերպով շատ մութ հարցերի վրա կարելի է լոյս գցել: Բայց նկարա-գրելով ուսուցիչ կալուածական խնդրը առանց համեմատելու հայ գիւղացու տնտեսական կեան-քին, կարծես չենք կարող շատ բան առաջ տա-նել: Մենք դեռ ծանօթ չենք, ինչպէս հարկն է, հայ գիւղացու տնտեսական կեանքին ու նրա կա-րիքներին. չենք որոշել մեր կալուածների լիա-ւարանական բնութիւնը. չենք բացատրել կալուածների պատմական ծագումը, և վերջապէս կալուածատերի ու գիւղացուների փոխադարձ յա-րաբերութիւնները.— ուղում ենք վայրկեանով փի-լիսոփայութիւն անել և այդպէս հեշտ վճռել այն տնտեսական հարցը (հողատիրապետական — аграрный вопрос), որ Հին Յունաստանում, Հռոմում, հին և նոր Եւրոպայում այնքան դժուա-րութիւններ է արհեստագիտական պատա-ճառ դարձաւ:

«Մշակը», գննելով այս խնդիրը, տալիս է կա-լուած բառին ընդարձակ նշանակութիւն: Կալուած նշանակում է ամենայն հողատիրապետ ու թիւն (землевладѣние). այս ընդարձակ մտքով նա համարում է ագրարական և հարցին (аграрный вопрос): Բայց կալուած բառը ունի ու-րիշ նշան, սահմանափակված նշանակութիւն (բա-ռի նեղ մտքով կալուած նշանակում է այն, ինչ մեղանում ասում են «մուլը» (вотчина): Կա-լուած բառը իր նեղ մտքովն ենք ընտրում մեր յօդուածին առարկայ:

Կալուածը կամ մուլը մեր երկրի մէջ չունի

կան խումբը կը ներկայացնէ Արծրունու թատրո-նում պ. Ա. Քիւմիւնի «Օրիորդ Բերդիանց» պիէսա և «Ժողով, փառելի շրջմով» կօմէդիա: Անտրակտում տ. փաշայեան-Տէր-Գրիգորեան կերպէ:

## ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

### ԹԻՐՔԻԱ

Կ. Պօլիտ. «Polit. Corresp.» լրագրին գրում են հետեւելը մարտի 22-ից: Այն ժամանակից, ինչ Կ. Պօլիտ. մէջ հիմնված է ամերիկական դեսպանութիւն, սուլթանի և Միացեալ Նահանգների ներկայացուցչի յա-րաբերութիւնները քաղաքավարութեան չա-փերից չեն անցել և երբէք բարեկամական չեն եղել: Այդ պատճառով ամենքը նկա-տելին այն անսովոր ուշադրութիւնը և մը-տերմութիւնը, որ սուլթանը նորերում ցոյց տուեց Միացեալ Նահանգների այժմեան դեսպան գեներալ Ուոլթերին, որ նորերում պալատի մէջ տեսակցութիւն ունեցաւ սուլ-թանի հետ: Եւրօպայի ինչօչ հրաւիրված ար-մերիկական դեսպանը սուլթանի հետ եօթ-ժամ շարունակ անցկացրեց: Այդ ժամանակ նա այցելեց սուլթանի այգիները և ներկայ գտնվեցաւ զօրախաղերին, որոնք վերջին ժամանակներում շուտ շուտ են պատա-հում: Այնուհետեւ դեսպանը հրաւիրվեցաւ սուլթանի ճաշին, իսկ այդ պատճառով նրա նախորդներից ոչ մէկը չէ արժանացել: ձա-չից յետոյ էլ գեներալ Ուոլթեր երկար ժա-մանակ խօսակցում էր սուլթանի հետ: Հաւատարմացում են, որ սուլթանի և Միա-ցեալ Նահանգների ներկայացուցչի խօսակ-

այն նշանակութիւնը և իր աւարանակաւ բը-նութիւնը, ինչ այժմեան Արեւմտեան Եւրո-պայում և Ռուսաստանում, թէ և իր պատմութիւ-նով և ծագումով շատ նման է Եւրոպական կա-լուածին: Մեր երկրում կալուածատերի իրաւունքը սահմանափակված է, թէ ուսուց օրէնքի զօրութիւնով և թէ տեղական գերեզմով և կանոն-ներով: Կալուածական գիւղերում, գիւղական հա-մայնքը սակի իրաւունք ունի հողի վրա, բան թէ կալուածատերը. համայնքը բաժանում է հողը իր անդամների մէջ: Գիւղացին կարող է իր բաժինը մշակել, տալ ուրիշին մշակելու, մինչև անգամ մի քանի տարեկան անմշակ թողնել: Կարելի է ասել գիւղացին վարվում է իր բաժին հողի հետ ինչպէս սեփականատէր. նրա միայն ծախելու և բաւուելու է սահմանափակված, կամ ա-ւելի լաւ ասեմք, արդէն վաճ: Եթէ նա այս կամ այն պատճառով պատասխանատու լինի, նա պատասխանատու է բոլոր համայնքի առաջ և ոչ թէ կալուածատերի: Վերջինին ինչպէս սեփա-կանութիւն պատկանում է մի կտոր հող չաղ-լա տեղ» անունով:

(Աղշա տեղի քանակութիւնը կախված է աղշա-ների թիւից և մեծութիւնից: Եթէ օրինակ կալուածատերի գիւղը բաղկանում է 5 աղշայի, նա ստանում է հինգ աղշաւեղ. իսկ ամեն մի աղշաւեղի մեծութիւնը կարող է լինել 5—10 դէ-սիաւի և ասելու, դա կախված է աղշայի մեծու-թիւնից):

Մնացած հողը պատկանում է համայնքին և մշակվում է նրանով. կալուածատէրը այդ հողի րեքը պատանում է 1/6, 1/7—1/10 մասը: Իսկ եթէ հողի վրա ցանվում է ոչ թէ հացարդ (злак), այլ բոստան, պարտէղ, այդի կամ տեխնիկական բոյսեր (техническая растенія), կալուածատէրը

ցուցիւնը հարկերի հաւաքելու և նաւա-կազմութեան ամերիկական ձեռք մասին էր: Բայց այդ սուլթանը դեսպանի հետ ման-րամանաբար քննել են և այլ վարչական հարցեր և դրանց վերաբերեալ ամերիկա-կան հիմնարկութիւններ: Ուոլթերի այցելու-թեանց երկու օր յետոյ սուլթանը հրաւիրեց իր մօտ ամերիկական նահանգների առաջին քարտուղարին և նրանից մանրամասն տե-ղեկութիւններ ստացաւ իրան հետաքրքրող հարցերի վերաբերութեամբ: Թիւրքաց քա-ղաքական շրջանները դրանից եղրակացում են, որ սուլթանը մնաղիւր է իրագործել մը-շակված ընդարձակ նախագիծներ, որոնց նպատակն է արմատականացնել փոփոխել Թիւրքիայի այժմեան վարչական և քաղա-քական կազմակերպութիւնը:

### ԵՐԿՐԻ

«Polit. Corresp.» լրագրին կայիլից հաղորդում են, որ Ֆրանսիական Ֆինանսա-կան վերահսկող Բլինիէր այնտեղից իր հայ-րենիքը ուղեւորվեցաւ մարտի 20-ին: Հրա-ժեշտի ժամանակ ներկայ չէր գտնվում եւ-րօպական կառավարութեան ոչ մի ան-դամ, որ, ի հարկէ, աննկատելի չանցաւ: Անգլիական Ֆինանսական վերահսկող Կո-վեն, որ Բլինիէրի հետ միաժամանակ իր կառավարութեանը խնդրեց ներկայացրեց հրաժարականի մասին և որի խնդրեց չըն-դունվեցաւ, ուղեկցեց իր ընկերոջը մինչև Ալէքսանդրիա:

Երկրպագական կառավարութիւնը խեղճվին մի գեկուցում ներկայացրեց, որ մասնացոյց

իր պատկանած տուրքերը ստանում է դրամով, որի քանակութիւնը շատ զանազան է և կախված է տեղական կանոնից:

Վէրիքաւորաւ մնալով, Երեւանի գաւառի, օ-րինակ, մուլքաւորը այդ դէպքում ստանում է սօմարից 40 կոպ. կամ 1 ր. 20 կ. դէսիաւսինից, եթէ դէսիաւսինը երեք սօմարտեղ հաչենք:

II. Բայց այս ինչպէս իրաւաբանական կարգ և կանոն է, որ կալուածատէրը հողատէր (землевла-дѣлец) է և մի և նոյն ժամանակ տեղականա-տէր չէ. ինչպէս է նրա իրաւունքը այդպէս սահմա-նափակված: Այս հարցը վճռելու համար հարկա-ւոր ենք համարում դիմել պատմութեանը. նա մեզ շատ բան կը ցոյցնէ և լոյս կը գցի այս հարցի վրա: Մենք կամենում ենք համեմատել մեր կալուածական կարող Եւրոպայի ֆեոդալական լեծինի հետ և այս ճանապարհով որոշել մեր կալուածների-մութիւնը իրաւաբանական կազ-մութեանը և բնութիւնը:

Հարցը դժուար է և մշակված չէ. բայց փորձել հարկաւոր է, որովհետեւ շուտ թէ ոչ այս փորձը պէտք է անենք:

Յայտնի է թէ ամբողջ Եւրոպայում «Ֆեոդալա-կան» և «Երկրական» սիստեմի տիրապետութեան ժամանակ սիւղեքինը—երկրի դերը չէր անը (թագաւոր կամ իշխանը յանձնում էր իր երկրի զանազան մասերը, պատահալի երկին. իսկ այս վերջինները բաժանում են իրենց հողերը փոքր կա-լուածների վրա և յանձնում իրենցից ստոր-վասաւ-ներին—ասպետներին: Այսպիսով ամբողջ տէրու-թիւնը ծածկվում էր փոքր կալուածներով: (Աղատ էր մնում, այն էլ ֆեոդալական լեծինը առաջին դարերում, միայն փոքրիկի աղատ դասը (Gemein-frei):

Օրինակի համար վերջին Նուաւորը Անգլիան

\*) Այս տարին ճանապարհորդելով Դորպատից  
Մինչև Իդրոբակ, որտեղ թաղած է ռուսաց Բի-  
րիկ իշխանի եղբայր Տրուբորո, հարիւր վերստի

հայր, երբ իր անկախութիւնները այսպէս ան-  
ակնկալ կերպով կը տապալէին: Նորա զգացած  
մշտութիւնը այնքան աստիճանի պիտի ըլլայ, որ-  
քան մեծ էր իր վստահութիւնը: Սակայն քանի  
որ օր մը անպատճառ դատաւարի հայր պիտի  
իմանար թէ ինչ է աշխարհաբար մարդասիրու-  
թիւնը, աւելի լաւ է որ ծամ յառաջ այս համո-  
զումը դրանայ իր մարմնի մէջ և առանց հեռաւոր  
յայտարարութեան, չի կորսնցունէ իր ժամանա-  
կը և իր գլխին ճարը տեսնէ: Այն յուսարեւո-  
թիւնը որ պիտի զգայ նա այս պաշտօնական  
յայտարարութիւնը իմանալով վերջը չէ կարող  
խորտ երկարատեւ ըլլալ և ինքն իր վրայ պիտի  
անդադարեալ և աշխատի որ առ այժմ գտնէ իր  
գոյութիւնը պահպանել, զարգանայ մտաւորապէս  
որքան իր ազգատուութիւնը և կրած բնութիւննե-  
րը կը ներեն, մինչև այն ժամանակ որ կամ շո-  
շափելի կերպով կարող ըլլայ ցոյց տալ իր կեն-  
դասութիւնը ընդհանուր աշխարհի և կամ աւելի  
քաղաքականացնել և աւելի մարդասէր վարչու-  
թիւն մը դադ վերջ տայ իր դարաւոր տառապա-  
նաց:

Մինչև այս երկու լուծման մէկուն իրականա-  
նալը պէտք չէ սակայն որ դարձրիմք մեր դա-  
մաններն հրապարակ հանելէ, վստահ զի ասիկ  
վերջը մանաւանդ լուծման պահելը կերպով մը  
իրաւունք տալ է մեր թշնամեաց իտալական խոս-  
քերուն, հրաժարել է մեր իրաւունքներէն և խոտ-  
տովանել է թէ մինչև հիմա մեր դաժնաւորներն  
ստու կամ չտախաճանքեալ են, մինչդեռ թիւր-  
քիսիական հայոց կրած հայածանցներն այնքան  
բուռն են և այնքան ազդեկուոր որ դաշնա նիս-  
րադրելն անգամ չէ կարելի:

Սակայն ուրախալի է մեզ մտածել որ այս ան-  
ցաւոր ճիշտամտի մէջ թիւրքերեան հայուն հա-  
մար հանգամանքներն տարբեր են, բարդաւորման  
ինչ որ էին քանի մը տարիներ յառաջ: Հայկական  
հայոց յայտնած օրէն կարծած Ռուսիոյ և թիւր-  
քիոյ հայերն առաջին անգամուան համար իրարու  
ժանօթացան և իրենց բարոյական կապերն աւելի  
ամրապնդեցին: Երկու կողմէն ալ համոզուած են  
այժմ թէ փոխադարձ և կատարեալ համերաշխու-  
թեան մէջն է ազգի փոխութիւնը: Տաճկա-  
Հայաստանի հայը ոչ եւ աշխարհէն բոլորովին  
անջատուած և լքեալ կը նկատէ ինքզինքը: Այս  
զրկւոյ նա որ ոչովն և բողոքաբար երջանիկ իր  
մի մասը կապել իրեն սամանակից, որ երբեք  
չի թողնէ որ իր ազգային գոյութիւնը մոռացու-  
թեան, ջնջման ենթարկեն: Նորա սեւեռեցին ար-  
դէն որ ուսուցարնակ հայը կաշխատի շարունակ  
որ զարգանայ այժմ մտաւորապէս, ինչպէս աշխա-  
տեցաւ մինչև հիմա նիւթականապէս բարգաւաճել:  
Այն բարոյական պայքարն որ ասիկ վերջը

թիւրքերեան հայը կը պատրաստուի վարել ա-  
ւելի ոյժգնապէս, միմիայն այն պայմանաւ կարող  
է յաջողութեամբ պատկուել որ մեր ուսուցա-  
րնակ եղբայրներն ալ օգնեն մեզ շարունակ այս  
ազգային գործին մէջ և առաւել ևս չապրեն  
մեզի իրենց աջակցութիւնը: Մենք պիտի աշ-  
խատենք, պէտք է աշխատենք որ դարպասնը  
մտաւորապէս որքան հնար է, ինքնապաշտպա-  
նութեան փրկարար բարոյական սկզբունքը մը-  
ցունենք մեր ժողովրդեան մէջ, և նորա ազգա-  
նութեան մոլեռանդութիւնը միայն քաջակերպ,  
որպէս զի նա ալ վերջ չըջապատած անհերոզ  
բարոյարտ միջնորդէն վեր բարձրանայ: Ռուսիա-  
բնակ հայը կարող է մեր այս աշխատանքը մեծա-  
պէս դիւրացնել և ինչ որ հետեւի օրինակ հա-  
մարանայ մեզ և իրախոսէ մեր ամեն օգտակար  
ձեռնարկութիւնները:

Բայց այդքան չէ բաւական: Պաշտպան տէրու-  
թեանց առ այժմ մեզ նկատմամբ անխղիժ մնալը  
մեր իրաւունքներէն չէ կարող հրաժարեցնել զմեզ  
և քանի թիւրքը պիտի աշխատի մեր վիճակը  
վատթարացնել, այնքան ալ մեր բողոքներն ոյժ-  
գին պիտի ըլլան, այնքան աւելի փոքր պնդենք  
մեր պահանջներուն վրայ: Մեր ձայնը լսելի է  
մեր պահանջները ընդունելի ընելու համար ու-  
սիաբնակ հայի ոյժեղ արձագանքին կարօտ ենք  
միշտ, վստահ զի նրանք աշխարհի օրինակ ցոյց  
տալով ամենին թիւրքահաւատներն ալ կարող են  
համոզել թէ որքան հայը ընդունակ է քաղաքա-  
կրթութեան և թէ ինչ օգտաբեր մի տարր է նա  
որ և է արդարադատ կառավարութեան ծոցը,  
թէ հայը իր օրինապահութեամբ և յառա-  
ջադիմական ձգտումներով ամբողջ կըրկի մը  
բարգաւաճման նպատակ է միշտ, այն պայմանաւ  
սակայն որ, թիւրքին նման, ամեն տեսակ ճնշ-  
մանց դիմաւորէ չենթարկեն զայն և իր գոյութեա-  
նը չը սպառնան:

Այն յոյսերը որ ունենք ասիկ վերջը Ռուսիոյ  
հայի վրայ, նրանք ի դերն չը պիտի հանէք:

Մ. Վ.

### ԻՍԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամերիկական լրագրները պատմում են հե-  
տեւալ հետաքրքիր անկեղծոր չինական այն  
գիտապնդման վերաբերութեամբ, որ երկրի  
որդին նորերում Չանգ մանրարկին առաջնորդու-  
թեամբ, Եւրոպայի և Ամերիկայի բոլոր պետու-  
թիւններին մօտ ուղարկեց: Այդ գիտապնդմանը  
որ բաղկացած էր դաժնապէս աստիճանի 22 ման-  
րարկներից, յանձնված էր մէկ անդկայացու հա-  
րատարութեամբ, որը երկար ժամանակ բնակ-  
վել էր Չինաստանում և խօսում էր բոլոր եւրո-  
պացի դատում էր, կառավարում էր գիւղացիներին,  
որոնք ապրում էին նրա կառավարութեամբ, նա ժո-  
ղովում էր բոլոր «տուրք ու տաւրները», դատաւարական տուգանքները և այլն:

Նա ստանում էր բնակիչների նշանակեալ մասը  
թէ իր օրդինը, բայց գերիշխանի անունով, նրա  
համաձայնութեամբ և թոյլտրութեամբ: Ռուսիան այս  
տեսակ հողատիրութիւնը յիշեցնում է այն իրա-  
ւարանական տիրապետութիւնը, որ հռոմայեցի-  
նոսի սրանք ստիպված են էժան հողերը գնել, իսկ  
այդ հողերը անպատու են և ցրված են բոլորների  
վրա: Հողի թանկութեան պատճառով միայն հարս-  
տացած գիւղացիներն են կարողանում հող ձեռք  
բերել, իսկ բնակիչներին մեծ մասը ստիպված են  
բանտը դաժնապէս կառավարութեամբ ստանալով օրէկան  
25—40 կոպ: Եթէ բանտը տար իրով է վարձ-  
ված, նա ստանում է միջին թիւով 25 կոպէկ  
օրէկան, բայց սրանից նա ունի ձի բնակարան,  
որ ստանում է կառավարութեանց: Յետոյ նա իրա-  
ւունք ունի 36 սրու հաշարա (доля) ստնել է-  
ժան գնով իր բնտանիքը համար, տալով ամեն  
պոլովին 50 կոպ: Բանտը ստանում է մի փոքրիկ  
կտոր հող, իր բանտարկները ցանկու համար:  
Այսպիսի բանտարկներ օրէկան վարձը 30 կոպ, չէ  
բարձրանում: Ռուսիան է ազատ բանտարկները գրու-  
թիւնը, նրանք ամենամեծ վերջը և աշխատ ստանում  
են օրէկան մինչև 60—70 կոպ, բայց յետոյ  
տարվոյ շատ մասը ստանց պարտաւորութեան են մը-  
նում: Այս պայմանում է գիւղացին վերա-  
դառնում տարով վարձվելով: Մենք եօթ չափով մը-  
նացինք գիւղում և անձամբ գիտեցինք այստեղի  
յարարկութիւնները ու գիւղացու տնտեսական  
գոյութիւնը: Պէտք է ասելը հետծառայել ու լա-  
տիները ունեն իրաւունք ի բոլոր սրտե ամուս-  
նական գերմանացիներին, իրանց զօրաւոր ին-  
ք ու աւելի ու լաւ են աւելի: Չը կարծեն, գեր-  
մանացին, իր հարեան ազգերին ինչպե՞ս  
հնչեւու ընդունակութիւնով բաշխուցութեանց  
յոտ մնաց: Խոսքերն ապացոյց կարող են լինել  
ստալին Օստոլեյան նախագիւրք և յետոյ գեր-  
մանացուց պատմութիւնը, ինչպէս նրանք կու-  
ն են տալիս սլաւոնական ցեղերը: Գերմա-

պական լեզուներով: Երբ չինական գիտապն-  
դմանը վաշխագոյն եկաւ, չինա-անգլո-ֆրանս-  
ամերիկական թէյի ընկերութեան կառավարիչը  
վերոյիշեալ անգլիացուն համոզեց, ի հարկէ մեծ  
վարձատրութեամբ, անգլիացին մանդարիններին  
անդիմեքն լեզուով հետեւել իրարեքը արտասա-  
նել. «The best tea is to have at the China-eng-  
lish-french-american tea Company—limited»  
(ամենալաւ թէյ ծախում է չինա-անգլո-ֆրանս-  
ամերիկական ընկերութիւնը), հաւատացնելով չի-  
նացիներին, որ այդ խօսքերը նշանակում են.  
«Խոնարհաբար չնորհալ եմ ձեր ինձ ցոյց  
տուած պատի համար»: Ապա, չինացիները պէտք  
է սովորելին հետեւել նախադասութիւնն էլ. «Կա  
միակ թէյն է, որ անընդմեջն չէ պատճառում»,  
իրը թէ դա նշանակում է. «Ցանկանում եմ ձեզ  
էլի հազար տարիներ ապրել»: Անգլիացին յա-  
փռակվելով այդ խօսքը դաժնարով և այն խոտ-  
մունքով թէ ինքն յայտնի պրօքնաներ կը ստա-  
նայ աշխատանքից, մեծ եռանդով սկսեց աշխա-  
տել, և նրա աշակերտները շատ հասկացող և  
ընդունակ դառնալու ու շուտով վերոյիշեալ  
երկու Ֆրանսերը անգլի արին: Վերջապէս գիտ-  
ապնդմանը ամբողջութեամբ ներկայացաւ Արշէր  
նախադահին Այդիանկ տան մէջ, վաշխագոյնում:  
Նախադահը ողջունեց գիտապնդմանը մէկ կարճ  
ձառով, որը վերջացնելուց յետոյ նորին գերազան-  
ցութիւն մանդարին Չինգ հանդիսաւոր կերպով  
արտասանեց. «Ամեն աւել թէյ ծախում է  
չինա-աւել զօ-ֆրանս-աւել ի ի կաւան թէյի  
ընկերութեան ան ձեռքով և դիտապնդման  
մնացած բոլոր անգլիացիները բաւաւ բաւ կրկնե-  
ցին մի և նոյնը իրանց առաջնորդին հետ միասին:  
Նախադահը, ապա՛ս այդ պատասխանից, դիմեց  
ստալին գիտապնդին, ինչո՞րով բացատրել, թէ  
ինչ են նշանակում այդ օտարտոյ խօսքերը: Այն  
ժամանակ Չինգ ոչ պակաս հանդիսաւորութեամբ  
ասաց. «Կա միակ թէյն է, որ անընդմեջն չէ  
պատճառում»: Ամբողջ գիտապնդմանը էլի ճշդ-  
ութեամբ կրկնեց խօսքերը: Այդ հնարալիւծու-  
թեան անգլոթիւնը անգլիներ: Գիտապնդման  
կենդանի առեւտրական բէկիւմը փոխարկութիւնը  
այնքան դուր եկաւ ամերիկացիներին, որ վերոյի-  
շեալ մասնաւոր ընկերութիւնը չէր կարողանում  
իր ստացած բոլոր պատուէրներին բաւականացնել  
և անցեալ ամսին իր ակցիոններին տուեց 23%  
գիւրքերը:

### ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ՄԻԱԶՈՐԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 2 ապրիլի: «Правит.  
Вѣсти.» լրագիրը հաղորդում է. Յայտնվե-

ները իրաւարանները անուանում էին «տիրու-  
թիւն կամ տիրապետութիւն ուրիշ շի-  
անունով» (possessio, dententio alieno nomi-  
ne), այդ ուրիշ ոչ այլ զք էր, եթէ ոչ ինքը եր-  
կրի գերիշխանը (թագաւոր կամ իշխան): Չը  
կաճեմ, մենք մեզանչեւը ճշմարտութեան դէմ,  
եթէ հռոմէական այս իրաւարանական տերմինը փո-  
խեց այսպէս «possessio nomine imperatoris,  
regis, principis» այսինքն «տիրապետու-  
թիւն»:

Նացին խօրաւորում է. նա գաղթելուց մի եր-  
կրի, իրով է կամեց կամեց հարստացալի եր-  
կիրը և որ հարեանին: Նա ձեռն հաղորդ ուսում է,  
ապը գցում իր Գերմանիայի վրա, քանի նա թող-  
նէ, հարեանին հաւատացնում է թէ պատրաստ  
է նրա հետ յանուն մարդկութեան և քաղաքակր-  
թութեան եղբայրանայ: Հենց որ ոտը տեղ բռնեց  
ու զորացաւ, գերմանացին կը սկսի հարեանին  
ձեռն ու խեղդել անողորմաբար, մինչև որ բոլո-  
րովին ջնջի երկրի երեսից: Եթէ գերմանացին  
գաղթի, դժուարը, նա իսկույն կը սկսի, քանի ի-  
րեն թող է զգում, ստատանների հետ եղբայրու-  
թիւն անել, բայց հենց որ զորացաւ կը հեծնի ստա-  
նաների շրջին և նրանց արտաբերով կատի. «Macht  
euch aus dem Staube, denn auch die Hölle ist  
«unser deutsches Vaterland!»—«Կորձք այստեղից,  
որովհետեւ դժուարն էլ մեր—գերմանացիները հա-  
րեանիցն է: Եւ այս սարսափելի կառավարութիւնը  
և մարդակերութիւնը մինչև անգամ գերմանացի-  
ների գիտապնդմանն էլ են անուանում—գերմա-  
նացիների բնորոշանկութիւնը քաղաքակրթութիւնը  
առաջ տանելու և պետութիւն (Staat) հիմնելու:»  
Այս նկատողութիւնը մենք նրա համար ենք ա-  
նում, որ «Մշակույթ» կարգացնելը գերմանացի-  
ները գիտապնդմանն ունեն գաղթականներ ու-  
ղարկել տանկեց Հայաստանը: Չզույժ մնացել, որ  
մի օր Հայաստանն էլ չանուանվի գերմանացի-  
նի հայրենիք: Եթէ նրանց ոտը տեղ բռնեց մեր  
երկրի վրա, այն ժամանակը կարող ենք ասել  
մեաւ բարեւա Հայաստան: Յիշատի գերմանացի-  
ները քաղաքակրթութեամբ ապը են, նրանցից շատ  
քան կարող ենք սովորել, բայց այդ մեզ շատ  
թանկ կը նստի...:

ցաւ, որ Ստրէնիկովի սպանողներն են ա-  
տիճանաւորի որդի յիշակով և խալուրին,  
որոնք Ձմերային պալատի ճայթիւնից յետոյ  
ճաճկել էին Մօսկվայում և Օրէսայում:  
Դարձեալ հրէական անկարգութիւններ ե-  
ղան Բալթայում մարտի 30-ին և 31-ին:  
«С.-Петербург. Вѣд.» լրագիրը հաղորդում  
է, որ Գեորգիեվսկի Ս. Պետրբուրգի ու-  
սումնարանական շրջանի հոգաբարձու է  
նշանակվում: Անուշին փոխարինեց Շեչերի-  
նի մահուան պատճի կարգապահական  
պատժով առանց մարմնական պատժի:  
«Новое Время» լրագիրը հաղորդում է,  
վճռված է Սերբիոյ միացման տօնը կատա-  
րել 1882 թուականի դեկտեմբերի 6-ին:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 3 ապրիլի: «Новости»  
լրագիրը հաղորդում է հասարակական բան-  
կերի նոր կանոնադրութեան նախագծի հիմ-  
նաւոր կէտերը. Գաղաքային հասարակական  
վարչութեան անդամները և նրանց մօտա-  
ւոր բարեկամները չեն կարող կառավարել  
բանկերը: Սահմանափակվում են իրաւունք-  
ները, հիմնվում են մասնաժողովներ, աւելի  
ճշգրտութեամբ որոշվում է քաղաքների պա-  
տասխանաւորութիւնը բանկերի պարտքերի  
վերաբերութեամբ: Յնթարկված է աւելի  
լաւ քննութիւն վարչութեան մասնակցու-  
թեամբ: Մուտքերի ընդունելութիւնը հա-  
մեմատական պէտք է լինի բանկի սեփա-  
կան դրամագլխին: Արգելվում են յաւա-  
նական մուտքեր:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 4 ապրիլի: «Новое  
Время» լրագիրը հաղորդում է, որ գար-  
նանը պետական խորհրդին մի նախագիծ  
կը ներկայացնէին գլխահարկ ուժ տարվոյ  
ընթացքում ոչնչացնելու մասին: Սադ հար-  
կից նախ կազատվեն հող չունեցող գիւ-  
ղացիները, յետոյ քիչ հող ունեցողները և  
յետոյ մնացածները:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 2 ապրիլի: Պետական  
բանկի 5% արժանիքն առաջին շրջանի արժէ  
95 ռ. 50 կ., երկրորդ 91 ռ. 12 կ., երրորդ  
90 ռ. 87½ կ., չորրորդ 91 ռ. 12 կ., հին-  
գերորդ 90 ռ. 50 կ., ներքին 5% առաջին  
փոխառութեան տոմսերը արժէ 218 ռ. 50  
կ., երկրորդ 211 ռ. 75 կ., արեւելեան առա-  
ջին փոխառութեան տոմսերը արժէ 90 ռ.  
62 կ., երկրորդ 90 ռ. 12 կ., երրորդ 90 ռ.  
12 կ., ոսկի 8 ռ. 14 կ.: Ռուսաց 1 ռուբլ  
1օնոնի վրա արժէ 24,31 պէս, ուսուց  
100 ռ. Համբուրգի վրա արժէ 207 մարկ  
62 սանտիմ, Փարիզի վրա արժէ 256 ֆրանկ  
50 սանտիմ: Բօրայի արամորթութիւնը  
ամուր է:

### ԹՄԱԳԻՐ—ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՂ ԳԻՐԳՈՐ ԱՐԲՈՐՆԻ

Թիւն, կայսեր, թագաւորի, կամ իշ-  
խանի անունով: Ե) Այս տեսակ հողատի-  
րութիւնը ինքն ըստ իրենան ունի հասարա-  
կական բնութիւն (публичный харак-  
теръ), պատճառ որ սեպհակաճառէր մնում էր  
ինքը երկրի իշխանը—տէրը, իսկ ինչ վերաբերում  
է նրա իրաւունքներին, սրանք կրում էին իրենց  
մէջ հասարակական բնութիւն, թէև հատարա-  
կանութիւնը (публичность) այն ժամանակ ուրիշ  
միտք և նշանակութիւն ունէր քան թէ այժմ:

Գ) Հողատիրապետութեան կէտից գերիշխանի  
և նրա վաստակների ու ապստանների վէճի և պատե-  
րադմի բոլանդակութիւնը—էութիւնը կայանում  
էր նրանում, որ առաջինը պաշտպանում էր, աշ-  
խատում էր վերականգնել և ցնցել իր գե-  
րիշխանական իրաւունքները երկ-  
րի վրա, իսկ վերջինները ձգտում էին ապստովել  
վաստակական կախումից—անձնական հո-  
ղատիրութիւնը դարձնել զարմնիկ էլ ժաման-  
ակային, իսկ ժամանակային զարմնիկ կատա-  
րեալ, անհատական և անսահման սեպհակա-  
կանութիւն: Դ) Շատ տեղեր գերիշխանը  
յաղթող հանդիսացաւ, իսկ շատ տեղ վաստակներ  
իրենց ապստաններով, բայց վերջ ի վերջոյ, դա-  
ւոյ ֆեօդալական ազնուականութիւնը հասաւ իր  
նպատակին,—այն է տիրած հողերը դարձ-  
նել «սեպհակաճառէր անունով»: Այնպէս  
է և պատեհադմի վերջնական խօսքը. «Succumbit  
barons est souverains en sa baronnie»—ամեն  
բարօն գերիշխան է իր բարօնական կա-  
ռուածում (Beaumanoir XXXVI. 41):

Այս մի փոքր բնութիւնը բոլոր ֆեօդալական  
հողատիրութեան մասին Արեւմտեան Եւրոպայում  
(կը շարունակվի)

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ ՐԱՅՅԻԻ

Գ. Ա. Ի. Բ. Է. Կ. Ի

111 ԳԻՐԲԸ

Բաղկացած է 563 երեսներից

Գինը է 2 ՐՈՒԲԼ

Վեպի այս հատորի մեկավաճառու թիվը պատկանում է բացառապես թիվի թիվ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՒՄԻ: Օտարաբաղադրացի կարող են զիմել այս հասցեով: ЦЕНТРАЛЬНАЯ КНИЖНАЯ ТОРГОВЛЯ (на Головинском проспекте въ д. Мириманова, №№ 3 и 4).

ВЪ ТИФЛИСѢ

6—10

ՄՈՒՐԱԲԱ, շաբաթի ձուաներ, պանիր-չեստեր, խաւիար և այլն: Ծախվում են շատ էժան

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ

ՄԵՋ

Նոյն տեղ ծախվում են. բաղկացած մահճակալ 8 Ր., ամբողջ ՀԱԳՈՒՍՏ 12 Ր., չը թըջող վերաբերներ 6—18 Ր. և մեծ քանակությամբ ԲԷՎՈԼՎԵՐՆԵՐ, զանախներ և այլն: 4—10

ԻՐԱԽԱԲԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆՆԱԿ

Գոյովնակի պրոպագանդայի վրա, տուն ճարտարապետ Բելյով: Գրասենյակը բաց է առաւօտեան 9 ժամից մինչև 3 ժամը կես օրից յետոյ և երեկոյան 7—10 ժամը ամենայն օր, բացի կիրակի օրերից և մեծ տոներէրց:

ՎԻՆՆԱՅԻ ԱԹՈՒՆԵՐ

36 ՐՈՒԲԼ

Եփ. Ծատուրեանցի զեպյում

11—20

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ

ՄԱՏԻՏԵՐ 8 Կ. զիւժիւր, ԾԻԱՐՆԵՐ 3 Կ. հարկերը, սաւսն 3 Կ. հատը, արեւի ծԱՄԱՅՈՅՆԵՐ 50 Կ., ՇԵՔԱՆԵՐ (նոր ուկուց) ժամացոյցի համար 50 Կ., կրաններ 10 Կ., ջրի ամաններ 30 Կ., կփեր 25 Կ., կախարաններ 4 Կ., ՖԻԼՏՐԱՆԵՐ 3 Ր., ծըծիներ 1 Ր., հայելներ 35 Կ., վարակներ 4 Ր., պիջակներ 6 Ր., ԱՄԲՈՂՋ ՀԱԳՈՒՍՏ 13 Ր., զիւրակներ 1 Ր., չը թըջող վերաբերներ 6 Ր., շէտակա 90 Կ., ԱՍԵՂՆԵՐ 100 հատը 8 Կ., կանանց և տղամարդկանց ԳՈՒԲԱՆԵՐ 2 Ր. 50 Կ. զիւժիւր, ՄԵՂԱՄՈՒՄ 32 Կ. անդիական ֆունտը, կանֆեսներ 40 Կ. ֆունտը, ԳՐԱՊ, տրիկո, ԱԼԲՈՄԵՆԻ, բրիտանական մետալի առարկաներ և այլն ԿԵՍԱԳՆՈՎ, մոմեր, մուրաբա և այլն շատ էժան:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԷԹ:

9—50

ՎԵՐՈՒՄԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆԲՆԵՐԻ

ВЪ СЛАДѢ ЕВРОПЕЙСКИХЪ ТОВАРОВЪ

Արժույթը գալիքներէ: № 144 ՊԱՍՈՒՈՒՄ Ե. արժան գինը՝ ՎԻՆՈՒՄԻ

Տոկոս ֆորմիլայի ամեն տեսակ ՄԱՐԿԱՆԻ ՄԱՐԿԱՆԻ ԲԱՐԻԵՐԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵՐԸ Ե. ՇԵՔԱՆԵՐԸ

13—60

КЕЛЕРСКАЯ ДУШИСТАЯ ВОДА.

2—50

ՄԻՋԻ ԲՈՂՈՅ, ԿԱԹՕԼԻԷԱԿԱՅ ԲՈՂՈՅԻ ԱՆԿԻՆՆ 13.

Այսին էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻՆՆԱՅԻ ՄԵՐԵԼ ամենայն տեսակ. ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ կՐԱՎԱՅՆԵՐ 8—30 Ր., չամաղաններ 250—25 Ր., սակփցածներ 1. 30—12 Ր., սոսն ԳՈՒԿՆԵՐ ճանապարհի 6—35 Ր., մարաններ (погребы) 6—25 Ր., սաւսն վարներ 60 Կ.—1.25 ֆունտը, կուլաներ պղնձէ ամաններ, ԳԵՐԱՆԻՄԻ երկաթէ էմալով ամաններ. ոււմի վալնիկներ մրամօրնի 38 Ր.—75 Ր., հրացաններ երկու լուսնի 6—32 Ր., ուկվոլէրներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 Ր., պատրոններ. (զուրաններ) ընկոյզի, սիգար ՌԵՆԳԱՐԻ ֆարրիկից. պատրոն և թամբաբու կուշնարովի զիւրի պապրոցի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԵՑ (չայ) ԵՂ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բիսկիւտ. (սուխար չայու և կաֆէի) ԷՆԷՄԻ. ԿՈՖԵ ԵՆԷՄԻ և ՄԻԽԵՅՈՒՆԻ. Պետերբուրգու 40—1 Ր. 25 Կ. հայելներ ամենայն տեսակ 28 Կ.—240 Ր., պրոբկայ գինեվաճառների, հանքային և զարեյրի (для зельтерскихъ водъ и пива) դրոյթուկ (пучек), պարաններ սամոկարի և չայու, զանախ չանգալ զանազան ֆարրիկաների 1 Ր. 20 Կ.—25 Ր. զուժիւր. գրչակներ 1 Ր. 80 Կ.—5—60 Կ. զանախ ջրեր 1—60 Կ.—12 Ր., զանախ հացի 20 Կ.—1 Ր., հատը, կուլաներ 1—40 մինչև 3—20 Կ. պրոբոր. միս կորեբու մաշկուց, Անգլիական ուժներ, Բրիտանական չայիկներ, կաֆէի-նիկներ ամենայն տեսակ, Չաղացներ կաֆէի համար, ֆիլտր—ջուր մաքրելու, կրախալ կարօրէն 18 Կ., փաք Ֆրանսիայի ծակց, Թուզմ փաշտի, կանփետներ, սուրբուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, գրչակներ, քարեապստակ, թանաք, թանաքամաններ, պրեսպայիներ, գրչակներ սեղանի և չայու ֆրաժէ, վարչակի և բրիտանակի զուժիւր 1—50 Կ. մինչև 12 Ր., և չայու 45 Կ.—5 Ր., չոււմիկէք 45 Կ.—5 Ր., շամաղաններ ամեն տեսակ 25 Կ.—12 Ր. ջուխտ, պրոսպայիկաններ վարչակու, ՌԵՁԻՆԻ ԿԱՐՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, զուրաններ կանանց և մարդկերանց 15 Կ.—50 Կ. ջուխտ, շալիկներ, մարդկերանց գալուստիկներ, զանախներ 35 Կ.—4—50 Կ., հատ, անձրեւի և շղթի. սանդղեր շիւմայու ոսկորէ, զուտապրեւիլի և փայտէ, շտուկաներ գլխի, շորի, սապրիկի, պոլի և կարտի համար. չուլէր թէլ (бумага) մատակի կօժի և շայէ (парусы) ֆէլ-չատկէք մարդկերանց և կանանց, պրոսպաներ, քիսաներ, պապրոսի ամաններ և մանր գոլաներէնի ապրանքներ, սապոն ամեն տեսակ 3 Կ.—30 Կ., կտոր, հոտապէտ ջրեր, պուրա, Գլիցերին ջրի քաջախ, հոտապէտ պարաշոներ ԿԻԼԵՐԻ ԼԱԲՈՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն: Վաճառականներին առանձին պայմաններով և զիջումով վերջելեալ ապրանքներ մեծ քանակությամբ մշտապէս գտնվում են ՄԻՐԱՅԻԼ ՏԵՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵՆԱՅԻ պահեստում: (ВЪ СКАДѢ) միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաբաղադրացի կարող են զիմել հետեւեալ հասցեով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

23—180

ՄԻՋԻ ԲՈՂՈՅ, ԿԱԹՕԼԻԷԱԿԱՅ ԲՈՂՈՅԻ ԱՆԿԻՆՆ 13.

Ապրիլի 11-ից (կիրակի) սկսած, մի քանի օր շարունակ, հրապարակական ԱՃՈՒՐԻՈՎ ԿԸ ԾԱՊԻԻ տիկին ՇԻՈՅԻ ՇԱՐԺԱԿԱՆ ԿԱՑԲԸ, որ մնացել է նրա մահից յետոյ և որ պարունակում է հետեւեալ առարկաներ. զանազան ՄԵՐԵԼ, ՀԱՅՆԻՆԵՐ, սեղանի և թէլի ՄԵՂԻՁ, սեղանի ձԵՐՄԱԿԵՂԷՆ, խոհանոցի ՄԱՍՆԵՂԷՆԵՐ, ԽԱԼԻՁԱՆԵՐ, արծաթեայ, ոսկեայ և թանգաղին ԻՐԵՂԷՆԵՐ:

Աճուրդը տեղի կունենայ ԳՈՒՈՎԻՆՍԿԻ Պրոսպեկտի վրա գտնվող տիկին ՇԻՈՅԻ ՎԻ ԵՄԱՆԸ և նրա բնակարանում:

1—5

ՀԱՃՈՒՆԵԿԸԻԹ

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս Ի Ա Ռ Ե Ի Տ Ը Ր Ա Կ Ա Ն Բ Ա Ն Կ Ա Յ Ի

ՄԻՆՁԵՆ 1-Ի ԱՊՐԻԼԻ 1882.

Պ Ա Հ Ա Ն Ջ Ք

|                                                        |                    |
|--------------------------------------------------------|--------------------|
| 1. Կրամակը (առձեռն թղթադրամ).                          | 47,114 Ր. 57 Կ.    |
| 2. Ընթացիկ հաշիւ պետական բանկայի բաժնում.              | 1,654 Ր. 67 Կ.     |
| 3. Զեղչումն (Disconto) մուրհակաց երկու ստորագրութեամբ. | 2,501,226 Ր. 51 Կ. |
| 4. Փոխառութիւն տոկոսաբեր թղթերի գրաւականով.            | 1,232,696 Ր. 95 Կ. |
| ա. Պետութիւնից ապահովեալ թղթերով.                      | 604,292 Ր. — Կ.    |
| ն. ապահովեալ.                                          | 1,836,988 Ր. 95 Կ. |
| 5. Բանկայի պատկանեալ տոկոսաբեր թղթեր.                  | 92,114 Ր. 31 Կ.    |
| 6. Թղթակիցներ.                                         |                    |
| ա. Նոյն հաշիւ (Loro).                                  | 492,045 Ր. 34 Կ.   |
| բ. Բանկայի հաշիւ (Nostro).                             | 599,426 Ր. 24 Կ.   |
| 7. Բողոքուած մուրհակներ.                               | 7,709 Ր. 80 Կ.     |
| 8. Պայմանաժամը անցուցուած փոխառութիւններ.              | 7,700 Ր. — Կ.      |
| 9. Ընթացիկ ծախսեր.                                     | 13,344 Ր. 16 Կ.    |
| 10. Կահարապէ և սկզբնական ծախսեր.                       | 6,228 Ր. 92 Կ.     |
| 11. Յետ ստացվիլք ծախսեր.                               | 6,574 Ր. 84 Կ.     |
| 12. Ոսկի.                                              | 9,321 Ր. 71 Կ.     |
| ԸՆԴՀԱՆՈՒՄ.                                             | 5,621,450 Ր. 02 Կ. |

Պ Ա Ր Տ Ք

|                                                                           |                    |
|---------------------------------------------------------------------------|--------------------|
| 1. Հիմնական գրամապուլն.                                                   | 500,000 Ր. — Կ.    |
| 2. Պահեստի գրամապուլն.                                                    | 44,902 Ր. 19 Կ.    |
| 3. Բանկներ.                                                               |                    |
| ա. Պայմանաժամով.                                                          | 1,983,237 Ր. 78 Կ. |
| բ. ԳՊահանջ.                                                               | 602,866 Ր. 56 Կ.   |
| գ. Ընթացիկ հաշիւով.                                                       | 642,344 Ր. 14 Կ.   |
| 4. Փոխառութիւն Թիֆլիսի պետական բանկայի բաժնից զեղջեալ մուրհակներով.       | 33,834 Ր. 95 Կ.    |
| 5. Մասնաւոր ընթացիկ հաշիւ Թիֆլիսի պետական բանկայի բաժնում.                |                    |
| ապահովեալ մուրհակներով և տոկոսաբեր թղթերով.                               | 255,800 Ր. — Կ.    |
| 6. Թղթակիցներ.                                                            |                    |
| ա. Նոյն հաշիւ (Loro).                                                     | 134,161 Ր. 59 Կ.   |
| բ. Բանկայի հաշիւ (Nostro).                                                | 1,077,536 Ր. 57 Կ. |
| 7. Բանկայի բաժնետոմսերի անվճար կարծեսների բաշխը 1880 թ.                   | 1,211,698 Ր. 16 Կ. |
| 8. Չը վճարուած տոկոսներ, անանդներ, ընթացիկ հաշիւների և այլ գործողութեանց. | 78 Ր. — Կ.         |
| 9. Ստացուած տոկոսներ և յանձնարարականներ.                                  | 83,257 Ր. 18 Կ.    |
| 10. Փոխանցիկ գումարներ.                                                   | 105,341 Ր. 60 Կ.   |
| 11. Զուտ արդիւնք 1881 թ.                                                  | 36,118 Ր. 16 Կ.    |
| ԸՆԴՀԱՆՈՒՄ.                                                                | 121,971 Ր. 30 Կ.   |
| ԸՆԴՀԱՆՈՒՄ.                                                                | 5,621,450 Ր. 02 Կ. |